

Merih Akoğul

Fotoğraf Sanatçısı

makogul@yahoo.com

>> fotoğraf günlüğü

10 Nisan 2011

Milli Reasürans doludizgin...

Açılan fotoğraf sergileriyle kösemize sıklıkla konuk olan Milli Reasürans Sanat Galerisi, bu kez de "Resiliencia" (Esneklik) adını taşıyan sıra dışı bir sergiyle yeniden gündeme geliyor. Günümüz Latin Amerikasından başarılı bir panorama sunan Esneklik sergisi, on fotoğrafçıyı bu ortak proje çerçevesinde bir araya getiriyor. Serginin küratörlüğünü Barcelona Üniversitesi Görüntü ve Tasarım Bölümünde fotoğrafçılık üzerine araştırmalarını sürdüren Claudi Carreras Guillén yapıyor. Bütününe bakıldığında yaşamın gerçekliği ve Latin Amerika'nın görsel topoğrafyası üzerinden enerjisini yayan bu sergi, içindeki çağdaş kıvamdan dolayı da günümüzün gerçeklerini ileriye taşımayı biliyor.

© Mark Powell / Secuestrador

Dünyanın tüm kendine has bölgeleri gibi, Latin Amerika da kendine ait farklı dinamikleri bünyesinde barındırmaktadır. Yüksek enerji, devamlı gösterilen bir direnç, cesaret ve kalıpları kırma gibi kavramlar, bugün Latin Amerika felsefesinin önemli özellikleri olarak yaşamın içinde gözlemlenebilmektedir.

Giderek hafızamızın yerini alan fotoğraf, dünyanın daha önce hiç işaretlenmemiş kendine ait sınırlarını farklı bir anlayışla yeniden çiziyor. Belgeden sanata giden yolda, bazı fotoğrafçılar gerçeklikle irtifa-

batlarını kaybetmeden genlerinde yatan özü, yeni biçim anlayışlarını da kullanarak yaşama geçiriyorlar. Bunun en güzel yanı, isimleri kısa sürede unutsak da -ya da hiç öğrenemesek de- fotoğrafları asla unutmuyor, her yeni görüşümüzde en azından bir önceki seferde nerede gördüğümüzü hatırlıyoruz. Fotoğrafın hafızayla olan bu ikinci kademedeki işlevi, bu yaşadığımız şoku, fotoğraflar aracılığıyla atmamızı sağlıyor.

İşte orali olmayan bizler, Latin Amerika'nın yeni görüntüsel katmanı üzerinden farklı bir okumaya gidiyoruz. Küratör Claudi Carreras Guillén'in sergi için seçtiği tüm işler, kendi içlerinde önemli mesajları farklı bir görsel estetik üzerinden başarıyla yansıtıyordu. Ana Cecilia Gonzales Vigil, Peru'daki depremden sonra günlük hayatın akışını; Livia Corona, Mesika'da Ixtapaluca'nın toplu konut sorunlarını; Ramiro Chavez, Arjantin'de gölün taşması sonucunda sakinlerinin terk ettiği Miramar köyünün ıssızlığını; Tomás Munita, Peru'da tezek üreten bir halkın günlük yaşamını; Mark Powell, Meksika'da yaşamın içinde çektiği kurmaca portrelerin derin psikolojisi;

Oscar Fernando Gómez, sokakları ve oradaki tesadüflerle dolu anları; Morfi Jiménez Mercado, And Dağları'nda yaşayanların masalsi portrelerini; Nicola Okin Frioli, Orta Amerika'nın Meksika'ya gelmiş ama Amerika Birleşik Devletleri'ne geçememiş göçmenlerin trajik durumlarını; Dante Busquets ve Pavka Segura da Meksiko'nun iki banliyösündeki günlük yaşamı ortaklaşa saptayarak başarılı bir mozaik oluşturmuşlar.

Acılar, direnme, günlük hayatın tekdüzeliği, kalıplar, kalıpların dışına çıkma, doğa ile

© Ramiro Colonia Müller

mücadele, göçmen olma, para kazanma, sıkıntı gibi birbirinden farklı konuları başarıyla işleyen Esneklik (Resiliencia) sergisi, uzağımızdaki coğrafyalardan farklı yorumlara açık yepyeni haberler getiriyor. Bu serinin Türkiye'de ve dünyada üretilen fotoğrafları yeniden düşünmek için önemli bir fırsat olduğunu düşünüyorum. Ayrıca, serginin inanılmaz bir tasarıma sahip katalogunu da alkışlamamız gerekiyor

23 Nisan 2011

Nilbar Güreş'in fotoğrafları

Toplu olarak işleriyle ilk kez, uluslararası bir arenada, 6. Berlin Bienali'nde geçen yıl karşılaştığım "Nilbar Güreş", İstanbul'un yeni sanat merkezi Akaretler'de yeraltında tıpkı bir sanat sığınağı gibi var olan Rampa'da izleyicileriyle buluşuyordu.

Günümüz sanatının, en önemli üretim yöntemlerinden biri de yerel değerlerin daha üst kategoriye çıkarılarak sanat bağlamında yeniden ele alınarak sorgulanmasıdır. Bazen etnik bir meselenin mitolojiden bir hikaye ile birleşmesi, bazen bir düşünce kıvılcımının kullanılan kişi ve nesnelere üzerinden politik bir söyleme kavuşması, bazen de tesadüfün arkasında yer alan kurgunun şifresinin çözülmesi; günlük olanı ömürlük olana, sanat üzerinden çevirmekle gerçekleşiyor.

Ülkemizin demografik ve sosyolojik yapısı, yalnızca coğrafi bölgeler ve illerle değil,

mahallelerle bile yeni bir söyleme kavuşabiliyor. Günümüzde, birçok şey büyük hızla değişime uğrarken, bazı şeyler de aynı kalıyor. Oy peşine düşmüş siyasetçilerle ekmek derdindeki insanların, kimin ve ne amaçla kurduğu belli olmayan bir labirentte varılacak hedefin sürekli değiştirilerek hedefe ulaşmaya çalıştıklarını görüyoruz. Bu konuda sanatı bir pertavsız gibi kullanarak, bir yandan günlük yaşamı bire bir söylemlerinden kaçınmış oluyor, diğer yandan da yakaladığımız fikirleri evrenselliğin sepetine atıyoruz.

Nilbar Güreş'in kurgusal gerçekliği içinde devinen kahramanları hep kadınlar. Ama onlar, Nilbar Güreş'in fotoğraflarında günlük yaşamın içindeki kadınlar gibi gözükseler de, onlara dağıtılan metinler ve ezberini yaptıkları roller nedeniyle gerçeküstücü bir bağlamda rollerini oynuyorlar. Epik olması gerekirken, postmodern bir tavrın içinde gerçekleşen oyun, kadınların adeta kendilerini yeniden doğurmalarıyla farklı bir anlam kazanıyor. Her gerçeküstü detayın böylesine doğal gözüktüğü bir Magritte resmi gibi izleyicisinde farklı duygular bırakan bu fotoğraflar, bulunduğu coğrafyanın farklı bir kategoriye yükseltilmesiyle yeni okumaları da yanında getiriyor. Kuşandıkları rolleriyle varoluşlarını yeni bir sınıfın kuralları içinde özenle değiştiren kadınlar, bizlere kadın-anne arketipini bir süreliğine de olsa unutturuyorlar.

Güreş'in kadınları, Anadolu kadınları... İnançları, sabırları ve toprağa bağlılıklarıyla birer semboller. Oysa, bedeninin yokluğunda insanları son kez sarmalayacak olan toprak, göçler sonunda farklı bir coğrafyada yeniden kavuşulan, sınırlarından bir türü çıkılamayan ve türlü tehditler altında varlığını sürdüren mahalleler, bakımsız küçük bahçeler ya da eski bakkala gidilen yollardan başka bir şey değildir artık. Toprak, hem doğdukları, hem de gidecekleri yeridir bu insanların. Şehirlerin kuşattığı sınırlı alanlarda, hem tevekkülleri, hem de isyanlarıyla kendi varoluşlarında yarattığı bir gerçeklik vardır. İşte tam bu noktada Nilbar Güreş, bu gerçekliğin kendine özgü görüntüsünü insanlık ailesinin tüm fertleri üzerinden yeniden kurguluyor.

Özellikle "Çırcır" serisinde olduğu gibi "kentsel

dönüşüm" başlığı altında yaşanan, bu kez de yeni bir iç-göçün tehdidi ile gölgelenen yüzlerin temsil ettiği bir oyun, onun kamerası önünde yeni bir kurgusal gerçeklikle oynanıyor. Brecht'yan bir tavrıyla sahnelenen bu oyun, izleyenleri temsil ile gerçeklik arasında oluşan yeni bir bağlamı okumaya itiyor. Ne maske, ne farklı bir kostüm, ne de durumu anlatan müzikler, oyunun İtalyan sahnesini Nilbar Güreş'in çerçevelemesi oluşturuyor.

Bu rol, bazen elinde su tabancasıyla saklanan yaşlı kadının yer aldığı "Su Tabancasıyla Oyun"da olduğu gibi iki ayrı zaman ve iki ayrı bağlamda ustalıklı bir araya geliyor. Oyun ve yaşlılık; bir oyuncağın oluşturduğu köprü üzerinden birbirine kavuşuyor. Ama geçen

© Nilbar Güreş / Playing With A Water Gun, 2010

zaman eğlenceyi hüzünlü bir gösteriye dönüştürmüştür artık. Üstelik, su tabancasını bizim çocukluğumuzdaki Smith&Wesson bozması dökme plastikten su tabancamızla karşılaştığımızda farkın ne olduğu daha rahat anlaşılacaktır. Zira işlev, artık yeni biçimlerle kurgulanmakta ve sunulmaktadır. Nilbar Güreş de fotoğraflarını, aynı mantıkla görünür hale getirmektedir.

"TrabZone" serisinde ise, hatıralarını hafıza üzerinden yeniden ele alıyor Güreş. Yaşanan an, yalnızca hatıra olduğunda tarihle yüzleşebilir Kendi özel tarihini, büyük bir cesaretle yeniden üreten Güreş, gösterdiklerinin birer açık yapıt olduğunu bilerek, izleyicinin kendi özel tarihi ile empati kurmasına olanak tanıyor. Trabzon ve kadınlar, aynı karenin içinde farklı bir biçimde kucaklaşıyorlar birbirleriyle. Sena fotoğrafında, 61 plakalı

© Nilbar Güreş / Sena, 2010

bir otomobilin bagajına yüklenen motor ya da Sena'nın bakışlarına rağmen, belli belirsiz sol ayağındaki hareketinin bir "punctum" karşılık geldiğini rahatlıkla söyleyebiliriz.

"Ancı" serisi ise, sözünü ettiğimiz çalışmalara göre ipi biraz daha uzun bırakılmış bir uçurtma gibi; bakana daha fazla çağrışım olanağı tanıyor. Anlara yaklaşmamız konusunda bize cesaret veren bu kıyafet, kovanların çok yakınında ipte asılı duruyor. Serinin diğer fotoğraflarında bu kıyafetin içinde bir kadın figürü yer alıyor ve bal gibi kıymetli bir yiyeceğe uzanan çetin yolda, doğru bir donanımla anların bu kadar yanına tehlikesizce girileceği konusunda bir argüman sunuyor. İzleyenleri için, Angelopoulos'un Ancı ve Akira Kurosawa filmlerinin pastoral tatlar taşıyan bölümlerini anımsamamak olmaz.

Sonuç olarak Nilbar Güreş, fotoğraf sanatını kullanarak oluşturduğu serileriyle gerçek hayatın sosyolojisini, oluşturduğu yeni bir mitoloji üzerinden, çevresindeki kadınların varlıklarıyla özgürlükten göçe, hatıralardan özlemlere, yok olan gelenekten ilişkililerine, varoluşçuluktan postmodernizme kadar bir kez daha kurgulayarak köklerinin yer aldığı coğrafyasına kinayeli göndermelerde bulunuyor. Konuya uzak ya da yaklaşım olarak karşısında olsanız bile, kaçınılmaz bir biçimde büyüklere söylenmiş ve gerçek hayattan alınmış bu masalları başkasına anlatırken buluyorsunuz kendinizi. Çağdaş sanatta özlemi çekilen atın/yaşamal dengenin, kararlılıkla uygulanmış örnekleriyle Nilbar Güreş, tıpkı düz yolda gider gibi başarıyla çıkıyor önündeki bu zorlu "Rampa"yı.